

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnd

2025-05-19

Kod: 2.3.4.0

Dnr: AVN/2024:00022

Mottagare

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden har tagit del av betänkandet SOU 2025:18 Ett likvärdigt betygssystem. Nämnden lämnar härmed synpunkter på delar av förslaget som särskilt berör vuxenutbildningen och dess förutsättningar. Nämnden tar inte ställning till samtliga delar av utredningen.

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden ser flera risker med förslaget i SOU 2025:18. Begränsningen till två nationella provtillfällen per år hotar vuxenutbildningens flexibilitet och kan leda till ojämna elevflöden, fördröjda studier och svårigheter i planering och genomströmning. Förslaget att meritvärdering enbart ska baseras på nationella prov riskerar att öka ojämlikheten, särskilt för elever med tidigare skolmisslyckanden eller behov av stöd.

Botkyrka kommuns synpunkter

Kapitel 13.3 och 13.5.4

Inom vuxenutbildningen finns en stor variation i elevernas utbildningsbakgrund, språkkunskaper och livssituationer. Många har avbrutna studier bakom sig eller saknar erfarenhet av att studera i Sverige.

Vuxenutbildningen utgör en viktig andra chans till utbildning och etablering i samhället, där dess styrka ligger i flexibilitet och individanpassning. Ett system där meritvärdering enbart baseras på nationella slutprov kan

innebära utmaningar för elever som behöver mer tid, stöd eller alternativa sätt att visa sina kunskaper. Standardiserade prov tenderar att gynna elever med stark studievana, medan andra kan ha svårare att visa sin faktiska kompetens i ett enskilt provtillfälle. Resultatet blir att skillnader mellan olika elevgrupper förstärks snarare än utjämnas.

I remissen lyfts risken att nationella slutprov kan avskräcka personer med tidigare skolmisslyckanden från att återvända till studier. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden delar denna bedömning, men konstaterar att det saknas tillräckliga åtgärder för att motverka detta. En möjlig konsekvens är att fler väljer bort Komvux till förmån för andra skolformer, såsom folkhögskola: en skolform begränsade möjligheter till vidare studier på eftergymnasial nivå. Nämnden anser att för att alla elever ska få möjligheten till vidare studier att det därför är viktigt att det även framöver finns utrymme för stödinsatser, anpassningar och alternativa bedömningsformer inom komvux.

Ett alltför stort fokus på prov kan dessutom öka stressen bland elever, särskilt när mycket avgörs vid ett enda tillfälle. Den pressen kan påverka både välmående och prestation negativt, och samtidigt öka incitamenten för fusk.

Kapitel 13.3.2

Vuxenutbildningen är i dagsläget en flexibel skolform med flera kursstarter per år, anpassad efter vuxnas behov av att kombinera studier med arbete och familjeliv. Denna flexibilitet är avgörande för att möta individers olika livssituationer. Förslaget att nationella slutprov endast ges två gånger per år riskerar att begränsa denna flexibilitet. För utbildningsanordnare innebär det utmaningar i form av ojämna elevflöden, stora svårigheter att planera personal och lokaler samt risk för överbelastning vid provtillfällena. Under högttrycksperioder kan det bli svårt att erbjuda plats åt alla, medan lågintensiva perioder kan leda till underutnyttjade resurser och ekonomisk osäkerhet. Sammantaget riskerar det leda till kostsamma tillfälliga lösningar för att kunna balansera det ojämna elevantalet. Förslaget att prövning för de med betyg 4-10 ska bort och elevers enda alternativ till att höja sitt meritvärde blir att genomföra nationella slutprov lägger ytterligare tryck på provtillfällena om de bara ska hållas två gånger per år.

För eleverna kan detta innebära fördröjda studier om de inte får plats vid provtillfället eller om kursavslut inte sammanfaller med provdatum. Det försvårar möjligheten att gå vidare till utbildning eller arbete och riskerar att försämra genomströmningen inom vuxenutbildningen.

Kapitel 17.1.5

Förslaget om central rättning av nationella prov bedöms som ett positivt steg mot ökad likvärdighet i bedömningen och en minskad administrativ börda för lärarna. För att denna reform ska få önskad effekt krävs dock en noggrant planerad implementering, med tillräckliga resurser och utbildningsinsatser. Det är avgörande att förändringen inte leder till en ökad arbetsbelastning för lärarkåren eller minskar deras möjlighet att fokusera på undervisningen.

Vidare bör det uppmärksammas att avidentifiering av elevuppgifter inför bedömning av nationella prov kan vara både organisatoriskt och ekonomiskt krävande. Det är viktigt att det finns tydliga rutiner och tekniska lösningar som möjliggör att elevuppgifter är avidentifierade för bedömande lärare, i de fall där inte betydande svårigheter föreligger. Detta är en förutsättning för att säkerställa objektivitet i bedömningen och stärka förtroendet för systemet.

För att säkerställa en rättvis och likvärdig betygssättning även inom vuxenutbildningen behöver det utvecklas tydliga riktlinjer och erbjudas kontinuerlig kompetensutveckling för lärare. Dessa insatser bör utformas med hänsyn till den vuxenpedagogiska kontexten och de olika målgruppernas behov, för att skapa förutsättningar för en professionell och rättssäker bedömningspraxis.

Dag Ahlse
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämndens ordförande
Botkyrka kommun

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnd

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen

Kod: 2.3.4.0

Sara Rahm

Dnr: AVN/2025:00032

Remissvar Ett likvärdigt betygssystem (SOU:2025:18)

Förslag till beslut

- Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden godkänner remissvaret.

Sammanfattning av ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat Ett likvärdigt betygssystem (SOU:2025:18) till Botkyrka kommun. Kommunstyrelseförvaltningen har skickat remissen till arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden för besvarande. Remissvaret ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 19 juni 2025.

Ärendet

Regeringen beslutade den 22 juni 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att analysera och lämna förslag på förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering som syftar till att betyg och meritvärden från grundskolan och gymnasial nivå mer rättvisande speglar elevers ämneskunskaper samt motverkar betygsinflation.

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering. Förslagen ska syfta till att betyg och meritvärden från grundskolan, specialskolan och gymnasial nivå blir mer likvärdiga och på ett rättvisande sätt speglar elevers ämneskunskaper. På så sätt kan de fungera som ett rättssäkert instrument för urval till nästa utbildningsnivå.

Utbildningsdepartementet har remitterat slutbetänkandet Ett likvärdigt betygssystem (SOU:2025:18) till Botkyrka kommun. Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 19 juni 2025. Kommunstyrelseförvaltningen har skickat remissen till arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden för besvarande.

Några av huvudförslagen i slutbetänkandet är:

- Införandet av en meritvärdeskalibreringsmodell
- Ett nytt system för nationella prov
- En numerisk betygsskala med tio betygssteg införs i syfte att öka möjligheten att sprida ut elevernas resultat och därmed förbättras betygens urvalsfunktion

Komvux förslås hanteras i en särskild ordning. Förslaget är att lärarsatta betyg inte längre ska användas för att beräkna meritvärden inom komvux på gymnasial nivå. Istället ska meritvärdet enbart baseras på resultat från nationella slutprov. För att bli behöriga eller delta i urval måste elever därför genomföra dessa prov i de ämnen där sådana erbjuds. Lärarbetygen föreslås dock fortsatt gälla för att ta ut gymnasieexamen eller styrka genomförda yrkesutbildningar inför arbetsgivare. En annan föreslagen förändring är att slutproven endast ska kunna genomföras vid fasta provdatum två gånger per år.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I förvaltningens förslag på remissvar lyfts flera risker med förslagen i SOU 2025:18. Begränsningen till två nationella provtillfällen per år hotar vuxenutbildningens flexibilitet och kan leda till ojämna elevflöden, fördröjda studier och svårigheter i planering och genomströmning. Variationer i elevantal skapa organisatoriska och ekonomiska utmaningar för utbildningsanordnare. Förslaget att meritvärdering enbart ska baseras på nationella prov riskerar att öka ojämlikheten, särskilt för elever med tidigare skolmisslyckanden eller behov av stöd.

I beredningen av ärendet har Sveriges lärare Botkyrka haft möjlighet att inkomma med synpunkter.

Sveriges Lärare Botkyrka lyfter risker med ett alltför stort fokus på nationella prov, då detta kan öka provstress, fusk och missgynna elever med särskilda behov. De ser positivt på förslaget om central rättning som ett sätt att öka likvärdigheten och minska lärarnas administrativa börda, men betonar behovet av noggrann implementering och tillräckliga resurser. Även lärarnas arbetsmiljö och undervisningstid måste skyddas. Avidentifiering av prov ses som viktig men resurskrävande, och kräver tydliga rutiner. Flera av synpunkterna som Sveriges lärare Botkyrka framfört har förvaltningen tagit med i sitt förslag till remissvar.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner remissvaret.

Barnkonsekvensanalys

Nämndens remissvar lyfter vikten av att vuxenutbildning ska vara en flexibel skolform anpassad efter vuxnas behov av att kombinera studier med

arbete och familjeliv, och hur viktig denna flexibilitet är för att möta individers olika livssituationer.

Bland dessa eleverna på vuxenutbildning finns flera föräldrar och vårdnadshavare. När dessa vuxna får möjlighet till att kombinera studier med familjeliv skapar det inte bara omedelbara fördelar för dem själva, utan lägger också grunden för en ljusare framtid för deras barn. Genom att stödja i föräldrarnas framgång skapas också bättre förutsättningar för nästa generations möjligheter och välmående.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Underlag för beslut

- Tjänsteutlåtande 2025-05-19, *Remissvar Ett Likvärdigt betygssystem*
- Bilaga 1. *Remissvar Ett Likvärdigt betygssystem*

Fastställd av

Arbetsmarknadsdirektör Magnus Minh Gustafsson

Verksamhetschef Chanette Andersson

Skickas till

Utbildningsdepartementet